

Teorie systemické terapie

Vývoj teorie

- Východisko – systémová teorie 60. let 20. století
- 1. klasické modely systemické terapie založené na teorii systému a kybernetice 1. řádu, strukturalismu (70. léta 20. století např. Milánský model – S. Palazzoli, Strategická rodinná terapie – J. Haley)
 - Rodina jako systém řízený pravidly
 - Práce v týmu (jednosměrné zrcadlo)
 - Pojem: systém fungující na principu homeostázy
- 2. systemicko-konstruktivistická terapie (80. léta 20. století)
 - Představitelé: radikální konstruktivismus: Maturana, Varela
 - Pojem: autopoietický systém
 - Luhmanův koncept autopoietických systémů: život, vědomí, komunikace
- 3. diferenciací systemické teorie 90. léta 20. století až do současnosti
 - Společným východiskem je teorie sociálního konstruktivismu
 - Pojmy: rozpouštění problému, spolupráce, nevědění, příběh, metafora
 - Reflektující týmy
 - Narativní přístupy
 - Na řešení orientovaná terapie

Pohled na jedince

(Radikální konstruktivismus: Maturana, Varela, 1984; Ludewig, 2011)

- Mysl je funkcionálně a operacionálně uzavřený systém (motorický a senzorický systém).
- Nelze rozlišit mezi vnitřními a vnějšími signály.
- Poznání je determinováno strukturou organismu a ne objekty světa.
- Kauzalita existuje jen v hlavách jednotlivců: není možná instruktivní interakce: „Ať tvůj problém zmizí, teď!“
- Veškeré jednání je poznáváním a veškeré poznání je jednáním.

Náhled na vznik problému

(předpoklad poradenské práce)

- ▶ Nemoc → problém → životní situace.
- ▶ Problémy vytváří systém.
- ▶ Problémy nejsou považovány za výraz dysfunkce (patologie), ale za důsledek zřetězení okolností.
- ▶ Problém vyjadřuje určitý stav, který několik pozorovatelů popisuje jako nežádoucí.
- ▶ Problém je změnitelný (systém se mění).
- ▶ Fáze „vzniku problému“:
 - ▶ odhalení (nalezení) problému,
 - ▶ problém jako obsah komunikace,
 - ▶ vysvětlení problému,
 - ▶ jednání vedoucí ke stabilizaci problému.

poradenský proces

- Vynoření problému (princip „držitele problému“ – Čí je problém?)

„řeči o problému vytvářejí problém a řeči o řešení vytvářejí řešení“ (narativní proud)

- Žádost o poskytnutí pomoci (podle Úlehly, 1999 = otevření)
- Objednávka a nabídka (podle Úlehly, 1999 = dojednávání)
- Smlouva – zakázka (podle Úlehly, 1999 = průběh)

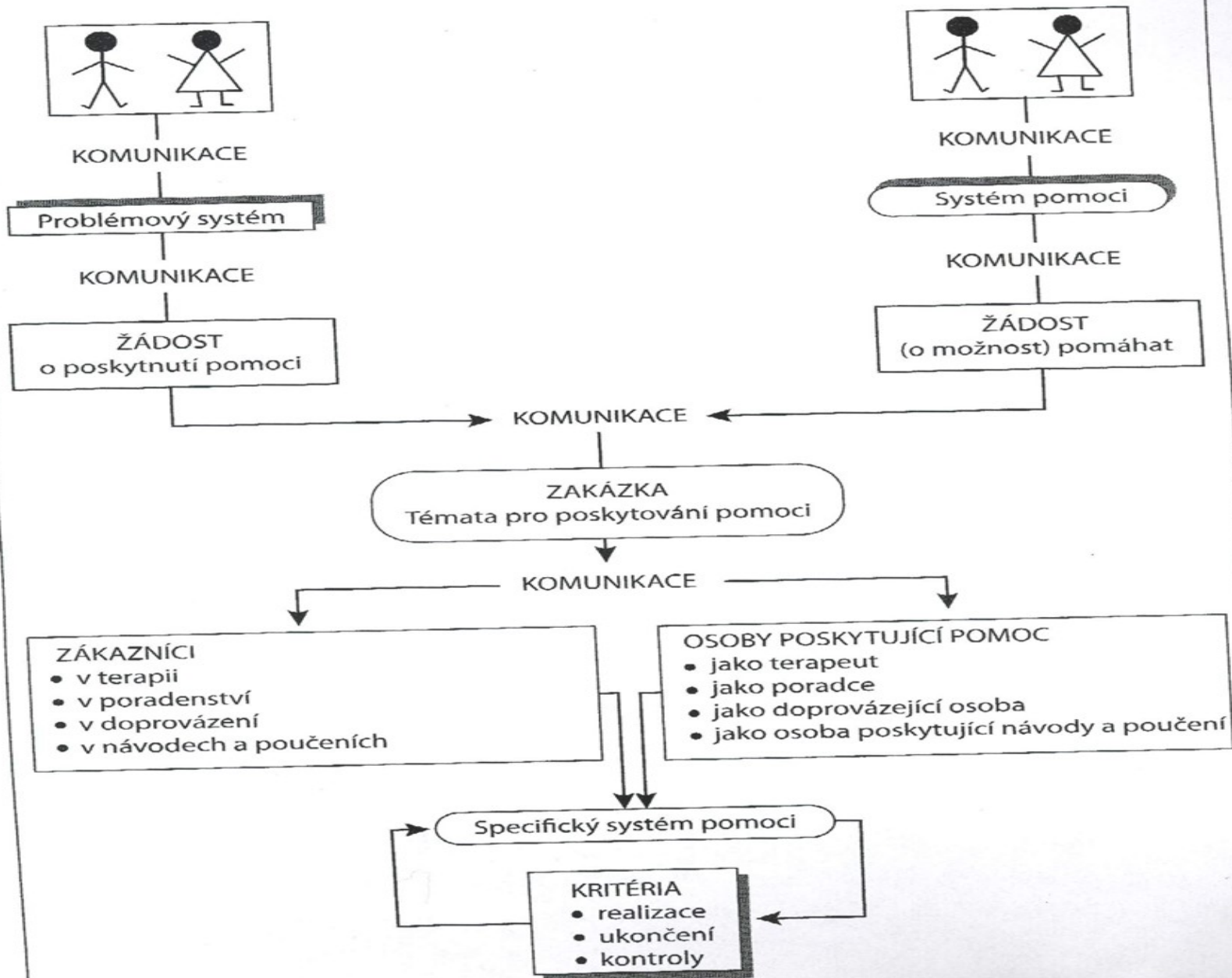
poradenský proces

- ▶ Instrukce ani ovlivňování (intervence) není možné, je možné **podněcování**
- ▶ Principy podněcování (Ludewig) – 3E: efektivní, estetické, etické
 - ▶ Užitek (efektivita)
 - ▶ Respekt (etika)
 - ▶ Krása (estetika)

„Jednej užitečně, aniž dopředu víš, co se ukáže jako užitečné“

Obr. poradenský proces (Ludewig, 2011, s. 71)

Žádost a zakázka

Způsoby poradenské práce (Úlehla, 1999)

➤ **Kontrola**

- Opatrování
- Dozor
- Přesvědčování
- Vyjasňování

➤ **Pomoc**

- Doprovázení
- Vzdělávání
- Poradenství
- Terapie

Techniky poradenské práce

-
- Zakázka/objednávka
 - Systém
 - Cirkularita (jak to vidí různí lidé)
 - Závěrečný domácí úkol
 - Hypotetizování (co se stane, když ...)
 - Neutralita → Zvídavost

Doporučená literatura ke studiu

- Ludewig, Kurt. (2011) *Základy systemické terapie*. Praha: Grada
- Schlippe, Arist, & Schweitzer, Jochen. (2001). *Systemická terapie a poradenství*. Brno: Cesta.
- Úlehla, Ivan (1996 nebo další vydání). *Umění pomáhat*. Praha: SLON.